

Strategisk plan 2020 Det humanistiske fakultet

I 2010 etterspørres i stadig høyere grad forskningens bidrag til å løse store globale utfordringer. Samtidig er internasjonal konkurranse, økende ungdomskull og sterkere vekt på resultater viktige premisser for utviklingen i universitetssektoren. Universitetenes svar på disse utfordringene følger noen klart definerte linjer: satsing på bedre studiekvalitet, økt samarbeid og utveksling over landegrensene, oppbygging av sterke forskningsmiljøer, vektlegging av forskningens og utdanningens samfunnsoppdrag, og en mer handlekraftig styrings- og ledelsesstruktur. De siste ti årene har mye arbeid vært nedlagt på disse feltene. Universitetet i Oslos strategi for de kommende ti år (UiO 2020) peker videre i de samme retningene.

Det humanistiske fakultet kjennetegnes av spesialkompetanse og stor faglig bredde innen kunst- og kulturvitenskap, språk og litteratur, medier, historie- og idéfag. Mange av språk- og kulturfagene er fakultetet alene om å forvalte i Norge. Fakultetet har høy publisering per vitenskapelig ansatt, og bredt internasjonalt samarbeid særlig i Norden og Europa. I 2010 er det ca. 1000 ansatte og ca. 7000 studenter ved fakultetet. Fakultetet tilbyr rundt 70 fag, 14 bachelorprogram, 19 masterprogram, 11 årsenheter, og ett ph.d.-program med sju linjer. HF har sju institutter, et senter i Roma, et senter for Ibsen-studier, et Senter for fremragende forskning, og ansvar for to tverrfakultære satsninger ved UiO, Etikkprogrammet og *Kulturelle transformasjoner i globaliseringens tidsalder (KULTRANS)*.

Humanister bidrar gjennom mangfold i faglige perspektiver, og adresserer aktuelle utfordringer innen flerkultur, globalisering, miljø, etikk, språk, religiøs pluralisme, teknologi og helse. Samtidig er det vitenskapelige hovedfokus rettet mot langsiktig kunnskapsutvikling, nytolkning og forståelse innen en rekke felt. Det humanistiske fakultet i Oslo vil søke å forene det aktuelle og det langsiktige slik at innsikter fra humanistiske fag i større grad trekkes inn når samfunnsproblemer defineres, utforskes og settes under debatt.

Analyser av framtidig etterspørsel etter arbeidskraft viser et stort behov for humanister, men også overproduksjon av kandidater innen enkelte sektorer. Dette aktualiserer fakultetets innsats for at humanistisk kompetanse skal være relevant i større deler av arbeidsmarkedet. Samtidig endres fakultetets undervisningshorisont, antallet utenlandske studenter øker og fakultetet får studenter og ansatte med en mer mangfoldig kulturbakgrunn enn tidligere. Disse utviklingstrekkene vil prege utviklingen av fag- og undervisningstilbud.

Fakultetets strategiske plan understøtter Universitetet i Oslos strategi (UiO 2020), og følger inndelingen fra UiO 2020 i fem målområder. For hvert område gis først en kort statusbeskrivelse fulgt av strategipunkter. Strategipunktene er disponert etter hvor prekære utfordringene framstår i 2010. Ikke alle felt fra UiO 2020 er omtalt, men vil likevel bli arbeidet med i den retning UiO 2020 angir. HFs institutter lager egne strategiske planer innenfor rammen av UiO 2020 og HFs strategi.

Strategiene skal kunne følges opp gjennom indikatorer. På områder der det er vanskelig å utvikle indikatorer vil det være aktuelt å gjennomføre periodiske undersøkelser for å avgjøre om fakultetet lykkes i sine strategier. Samtidig vil planens tiårige horisont kreve justeringer i planperioden.

UiO 2020: Et grensesprengende universitet

Mål: UiO skal fremme grensesprengende forskning, utdanning og formidling og være en etterspurt internasjonal samarbeidspartner

Det grensesprengende universitet setter økt tverrfaglighet og internasjonalt forskningssamarbeid, undervisning og rekruttering i fokus. Kvalitetsmessig skal virksomheten nå et ledende europeisk nivå.

Det humanistiske fakultets utfordringer og strategier

Fakultetet har en sterk tverrfaglig profil og ønsker å videreutvikle denne. De fleste av HFs studieprogram legger til rette for tverrfaglighet, HFs forskere samarbeider på tvers av fagdisipliner og fakultetsgrenser, og fakultetet har mange tverrfaglige forskernettverk og -grupper.

Den tverrfaglige profilen skal fortsatt baseres på faglig styrke innen de enkelte disipliner. Mange HF-forskere hevder seg i den internasjonale forskningsfronten, men det er fortsatt potensial for at flere forskere publiserer internasjonalt og bidrar til internasjonal fagutvikling og høyere forskningskvalitet.

Et utbredt samarbeid med andre forskningsmiljøer i Norden og Europa gir et godt grunnlag for deltakelse i det europeiske forskningsområdet. Samtidig er samarbeidet ofte på individnivå. Skal HF oppfylle ambisjonene i UiO 2020 om et sterkere gjennomslag på det europeiske forskningsområdet, må samarbeidsrelasjonene forankres institusjonelt. Det er også nødvendig å bygge langsiktige og stabile samarbeidsrelasjoner med universiteter utenfor Europa, der blant annet USA og Kina peker seg ut blant samarbeidsland som prioriteres i høyere grad.

HF rekrutterer forskere med kompetanse og erfaring fra utenlandske institusjoner. Internasjonal konkurranse om stillinger gir et bedre grunnlag for å rekruttere høyt kvalifiserte medarbeidere. Når det gjelder studentmobilitet, kreves det fortsatt innsats for å øke antallet inn- og utreisende. HF vil bygge internasjonalt attraktive mastertilbud tilknyttet sterke forskningsmiljøer. Fakultetets ph.d.-utdanning kvalifiserer kandidatene til et bredt arbeidsmarked i Norge og utlandet, men det gjenstår fortsatt noe før målet om en internasjonalt attraktiv forskerutdanning er nådd. HF vil gi ph.d.-programmet en mer internasjonal profil og styrke kvaliteten på veiledning og kurstilbud.

HFs strategier

1. HF skal prioritere økt deltakelse og gjennomslag på det europeiske forskningsområdet. Dette krever langsiktig forskningssamarbeid og internasjonal publisering på høyt nivå.
2. HF skal utvikle en internasjonalt attraktiv forskerutdanning som skal ha flere ph.d.-studenter med utenlandsk mastergrad, flere kandidater med utenlandsopphold og flere kurs og avhandlinger på engelsk.
3. HFs mål er at alle fakultetets studenter skal sikres en internasjonal dimensjon i studiet. Det krever fortsatt satsning på fremmedspråk, tilrettelegging av utenlandsopphold og en økt andel internasjonale studenter. Antall emner på engelsk må økes betydelig.
4. HF skal fortsatt legge til rette for tverrfaglig forskning og utdanning for slik å utnytte styrken i fakultetets faglige bredde, internt på UiO og i samarbeid med andre universiteter.
5. HF skal i høyere grad enn i dag rekruttere gjennom internasjonal konkurranse for å finne de best kvalifiserte søkerne. I 2020 bør minst 30 % nytilsatte i vitenskapelige stillinger ha doktorgrad eller betydelig arbeidserfaring fra utenlandske institusjoner.

UiO 2020: Læringsuniversitetet

Mål: UiO skal tilby forskningsbasert utdanning på linje med de fremste internasjonale læresteder

Læringsuniversitetet setter høyt motiverte studenter, forskningsbasert utdanning av høy kvalitet og godt læringsmiljø i fokus. Toppmiljøer i utdanning skal ha nær tilknytning til toppmiljøer i forskning samtidig som utdanningen skal ha større samfunnsrelevans.

Det humanistiske fakultets utfordringer og strategier

Fakultetet har stabil studentrekruttering, mange studenter og et bredt fagtilbud. Studentene gis mulighet til kompetanseheving, fordypning, kritisk analyse og fortolkning. De får i mange fag en kompetanse som ikke er tilgjengelig andre steder i landet.

Kandidatundersøkelser viser at både studenter og framtidige arbeidsgivere anerkjenner kompetansen studentene får ved HF. Sammenliknet med andre fakulteters kandidater tar det imidlertid lenger tid før HF-kandidatene får en relevant jobb. HF vil derfor fortsette arbeidet med å bedre kontakten med arbeidslivet og gjøre utdanningsløpene mer arbeidsrelevante. 40 % av fakultetets kandidater arbeider med undervisning, og skolefag er derfor viktig i programtilbudene.

Samtidig mangler det noe på flere punkter for at HF's studietilbud skal være der UiO 2020 vil: Bedre læringsmiljø og bruk av nye og varierte læringsformer som fremmer fordypning og samarbeid mellom studentene, er viktig for å oppnå bedre studiekvalitet. Mange søker seg til bachelorprogram ved HF, men under halvparten fullfører påbegynt grad. Tettere oppfølging, godt faglig-sosialt miljø, forankring i fagmiljøer, felles studieløp første år, bred faglig basisutdanning og tydelig informasjon er viktig for at flere bachelorstudenter skal fullføre.

Masterutdanningen er arenaen for spesialiserte studieprogram der studentene kommer i tett kontakt med forskningen. I 2010 er imidlertid studiepoengsproduksjonen lav (i snitt rundt halvparten av normert) og gjennomføringstiden lang (i snitt ca 4 år). Riktig rekruttering og bedret veiledning vil stå sentralt for å løse utfordringene.

HF's strategier

1. HF skal forbedre studiekvalitet og læringsmiljø på alle nivåer ved blant annet å utvikle studieløp etter mønster fra gode, internasjonale universiteter. Økt individuell oppfølging kombinert med tydeligere krav til studentene om deltakelse og resultater er aktuelle tiltak. I tillegg må informasjonsflyten mellom studenter og ansatte forbedres og kvalitetssikringssystemet brukes mer aktivt.
2. Gjennomføringstiden for HF's masterstudenter skal reduseres og gjennomføringsgraden øke. I 2020 skal 70 % gjennomføre master på normert tid mot 30 % i 2009.
3. Gjennomsnittstiden for bachelorstudentene skal reduseres med 10 % innen 2012, ytterligere 10 % innen 2015.
4. HF skal videreutvikle programporteføljen med program på tvers av etablerte faggrensener, og skal ha godt kvalifiserte søkere til ordningen med senter for fremragende utdanning.
5. Samarbeidet med arbeidslivet skal fortsatt styrkes, og studentene skal settes bedre i stand til å bidra i problemløsning og nye måter å samarbeide på i arbeidslivet. Lærere med utdanning fra HF skal ha en god faglig fordypning og sikres en forskningsbasert, praksisnær utdanning.

UiO 2020: Et samfunnsengasjert universitet

Mål: UiO skal gjennom aktiv dialog og samarbeid bidra til at forskningsbasert kunnskap kommer til anvendelse for å løse det 21. århundrets store samfunnsutfordringer

Det samfunnsengasjerte universitetet har oppmerksomheten rettet mot dialog og samarbeid med samfunnet utenfor universitetet. Ambisjonen er høy for digital formidling av kunnskap og bedre samspill mellom fagutvikling og aktuelle samfunnsutfordringer.

Det humanistiske fakultets utfordringer og strategier

HF's forskere er aktivt til stede i norsk offentlighet og bidrar til å opprettholde et høyt kunnskaps- og refleksjonsnivå i samfunnet. HF's formidlingsbidrag ligger tradisjonelt i foredrag, allmennrettede bøker og mediedeltakelse. Mange av fakultetets ansatte deltar også i kraft av sin faglige kompetanse i styrer, råd og utvalg der politikk utformes og samfunnsproblemer settes under debatt.

En UiO-strategi som i høyere grad enn tidligere vektlegger kunnskapsutvikling basert på samarbeid med miljøer utenfor universitetene, gir HF noen utfordringer. Forpliktende samarbeid med aktører fra samfunns- og arbeidsliv vil bli høyere prioritert i strategiperioden, både når det gjelder undervisning (for eksempel gjennom praksisplasser), forskningssamarbeid (for eksempel med kulturinstitusjoner, interesseorganisasjoner og bedrifter) og formidlingstiltak. HF ser det som viktig å etablere mer kollektive formidlingssettings der flere forskere, studenter og administrativt ansatte bidrar, og mer formidling rettet inn mot ungdom, skole, arbeidsliv og andre brukergrupper.

Med internett som prioritert kommunikasjonskanal ved UiO, vil nettbasert formidling og interaksjon være et strategisk felt framover. Det er et stort potensial ved fakultetet for formidling av kunnskap gjennom nettsatsinger, sosiale medier og andre digitale kommunikasjonskanaler. Fakultetet vil i perioden avklare sine strategiske målsetninger når det gjelder bruk av informasjonsteknologi i forskning, undervisning og formidling, og drøfte hvordan kompetansen fra fakultetets dokumentasjons- og teknologimiljøer kan nyttiggjøres bedre.

Fakultetet og forskningsmiljøene er aktive som premissleverandører når nye forskningsprogram utformes i Forskningsrådet og i andre finansieringskilder. Denne innsatsen skal forsterkes slik at humanistiske perspektiver i større grad inkluderes i måten satsingene defineres på.

HF's strategier

1. HF skal prioritere mer langsiktig og institusjonelt forankret samarbeid med andre aktører i samfunns- og arbeidsliv. HF skal utvikle flere kollektive og langsiktige formidlingstiltak og øke formidlingen mot ungdom, skole, arbeidsliv og andre brukergrupper.
2. Fakultetet skal bedre utnytte sine ressurser og kompetanse for digital formidling, og delta mer aktivt på formidlingsarenaer som muliggjør dialog.
3. HF skal bidra aktivt i utformingen av offentlig forskningsfinansiering slik at langsiktig fagutvikling og innretningen på eksterne samfunnsorienterte satsninger spiller bedre sammen.
4. HF skal være en aktiv formidler av forskningsbasert kunnskap både i tradisjonelle og nye kanaler. HF's ansatte og studenter skal aktivt bidra til å sette samfunnsproblemer under debatt og bidra med fakta, analyser, nyanser og kritikk.

UiO 2020: Et handlekraftig universitet

Mål: UiO skal forvalte sine samlede ressurser offensivt slik at de bidrar til å understøtte kjerneaktivitetene

Det handlekraftige universitet fokuserer på bedre prioritering av ressurser for å legge til rette for kjernevirksomheten. UiO 2020 legger til grunn at "sterke miljøer skal utvikle seg videre, mens miljøer med kvalitetsmessige utfordringer skal vurderes nærmere med tanke på utvikling eller avvikling."

Det humanistiske fakultets utfordringer og strategier

HF fordeler ressurser blant annet på grunnlag av faglige prioriteringer. Samtidig sikres nyutvikling gjennom strategiske grep, rekruttering og insentivmidler. God ressursforvaltning gir mer tid og ressurser til forskning, utdanning og formidling, og er derfor et viktig lederansvar. Kvalitet og riktig kompetanse i administrasjonen er viktig både med hensyn til ressursforvaltning og andre støttefunksjoner. Dette krever løpende vurdering av hvilke støttefunksjoner det er behov for.

Fakultetet legger til grunn at en stor fagbredde er et komparativt fortrinn med hensyn til å rekruttere studenter og ansatte, og sikre faglig utvikling gjennom samarbeid. Å opprettholde bredde betyr likevel ikke at fakultetet unngår vurderinger om fagmiljøene er riktig dimensjonert. Omprioriteringer og avtaler om arbeidsdeling med andre læresteder, kan være nødvendig for å sikre nyutvikling.

Økt økonomisk handlingsrom er viktig for at fakultetet skal kunne realisere sine mål. Ved utgangen av siste strategiperiode står en vesentlig utfordring for økt handlingsrom uløst. Fakultetet har ikke nådd målet om å øke ekstern forskningsfinansiering, til tross for at det har vært nedlagt stor innsats for å nå målet. Kostnadene knyttet til prosjekter ved HF er i flere tilfeller større enn inntektene, og det er utfordringer knyttet til prosjektplanlegging og -budsjettering. Prioriterte forskningsprosjekter skal gis tilstrekkelige og forutsigbare rammer.

UiO 2020s internasjonaliseringsstrategier aktualiserer HF's mål fra forrige planperiode om å utnytte særlig europeiske finansieringsmuligheter bedre. For at ikke kostnadene ved å utforme prosjektsøknader skal overstige framtidige inntekter, kreves prioritering. Prioritering kan skje ved å overføre ressurser fra søknader om nasjonale midler til søknader om EU-midler, tildele ressurser til deltakelse i selektive strategiske partnerskap, eller gi insentivmidler til utvalgte prosjektmiljøer.

HF's strategier

1. EU-finansiert forskning skal i planperioden stige til tilsvarende 10 % av fakultetets prosjektfinansiering. For å nå dette målet skal prosjekter prioriteres og ressurser omfordeles.
2. Den totale eksternfinansierte virksomheten skal øke. HF skal vurdere tiltak som gir insentiver for å øke netto bidrag fra ekstern finansiering.
3. For å sikre strategisk handlingsrom og driftsmidler til forskning og utdanning bør andelen av instituttbudsjettene som er bundet i fastlønn ikke overstige 85 %.
4. HF skal fortsette å fordele ressurser på grunnlag av kvalitet i forskning og undervisning og bruke stillingsplaner som virkemiddel i dimensjonering av fagmiljøene.
5. Fakultetet skal være en aktiv part i nasjonale og nordiske prosesser for økt samarbeid og arbeidsdeling mellom fagmiljøer.

UiO 2020: Det gode universitet

Mål: UiO skal legge til rette for at studenter og ansatte skal realisere sitt potensial i et godt arbeids- og læringsmiljø

Det gode universitet vektlegger medbestemmelse og universitetsdemokrati, tydelige ledere, muligheter for profesjonell og faglig utvikling og en bevisst rekrutteringspolitikk. Arbeids- og læringsmiljøet skal være en medvirkende grunn til at studenter og forskere søker seg til UiO.

Det humanistiske fakultets utfordringer og strategier

HF har en aktiv rekrutteringspolitikk, blant annet med systematisk arbeid for likestilling ved rekruttering av vitenskapelig personale. I mange av fagmiljøene er kjønnsfordelingen god, i noen gjenstår fortsatt innsats for å få en balansert kjønns sammensetning. Det gjenstår også fortsatt innsats for at det kulturelle mangfoldet i befolkningen skal avspeiles blant studenter og ansatte.

Fakultetet har kommet langt med å utvikle ledelsesfunksjoner med tydelige roller og ansvar. Instituttens lederteam er godt etablerte, og UiO har velfungerende lederopplæring for institutt- og forskningsledelse. Øvrige lederfunksjoner, særlig utdannings- og prosjektledelse, må utvikles videre.

Medarbeiderundersøkelser og medarbeidersamtaler har synliggjort utfordringer for arbeidsmiljøet ved fakultetet. Ikke alle utfordringene er løst. Tydeligere beslutningsprosesser og bedre mulighet for ansatte og studenter til å påvirke beslutninger, er blant dem. En god dialog med studentutvalg, fagforeninger og vernelinje er viktig for at HF skal nå sine mål. HF legger stor vekt på styrenes rolle, og vil arbeide for at institutt- og fakultetsstyrer skal ha god kunnskap om virksomheten, delta aktivt i endringsprosesser og kunne gjøre gode strategiske valg.

HF's ambisjon er et økt faglig samarbeid blant vitenskapelig ansatte. Å finne egnede arenaer for dette er en viktig oppgave både for ledere og ansatte. En lederutfordring er å gi både teknisk-administrativt og vitenskapelig ansatte bedre oppfølging og tydeligere tilbakemeldinger når det gjelder muligheter og forventninger til utvikling av kompetanse og karriere.

Instituttens stillingsplaner gir nåværende og potensielle ansatte informasjon om i hvilken faglig retning instituttet vil bevege seg, og hvilken kompetanse som vil etterspørres. Det er likevel behov for å tilby spesielt ph.d.- og postdoktorstipendiater og andre midlertidig ansatte mer oppfølging når det gjelder karriereplanlegging og kompetanseutvikling.

HF's strategier

1. Aktiv personalpolitikk skal sikre at alle medarbeidere får bedre individuell oppfølging. Instituttens stillingsplaner skal informere om hvilken faglig kompetanse som vil etterspørres i planperioden.
2. HF's ledere skal legge til rette for økt faglig samarbeid.
3. Beslutningsprosesser og påvirkningsmuligheter for ansatte og studenter skal tydeliggjøres og forbedres. HF skal legge til rette for at styrene kan fatte gode strategiske valg og arbeide for en bedre og mer treffsikker internkommunikasjon.
4. HF skal fortsette arbeidet med å klargjøre ledelsens ansvar og myndighet, styrke kompetansen blant ledere på alle nivåer, og avklare forventninger til lederskap.
5. HF skal gjennom aktiv rekrutteringspolitikk fortsatt arbeide for å ha minst 40 % tilsatte av begge kjønn i alle stillingskategorier.